

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Breddad rekrytering, breddat deltagande vid Mälardalens högskola

Utredning och handlingsplan för studenters skrivutveckling

Birgitta Norberg Brorsson
Malin Larsson
Karin Sheikhi
Malin Åshuvud

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Bakgrund och uppdrag.....	7
1.1 Uppdrag.....	8
1.2 Uppdragets genomförande.....	9
1.3 Vad innebär akademiskt skrivande?	9
1.4 Angränsande frågor	10
2 Styrdokument	11
2.1 Nationella styrdokument.....	11
2.2 Styrdokument vid MDH.....	12
2.3 Övrigt.....	15
3 Vad säger forskningen?.....	16
4 Sammanfattning av synpunkter från studenter och personal på MDH	20
4.1 Synpunkter från studenter på olika program.....	20
4.2 Synpunkter från bibliotekspersonal.....	22
4.3 Synpunkter från studievägledare	23
4.4 Synpunkter från lärare	24
5 Befintliga former av skrivutvecklande stöd vid MDH	27
6 Skrivutvecklande stöd vid andra svenska lärosäten.....	29
7 Mål för föreslagen satsning.....	29
8 Förslag till strategi och handlingsplan.....	30
9 Kostnader.....	32
Referenser	32
Bilaga 1 Kursplan	35
Bilaga 2 Kalkyl	37

Sammanfattning

Mälardalens högskola har relativt sett en stor andel studenter som ingår i de grupper som avses med breddad rekrytering. Dessa studenter har i sina studier ibland större behov av stöd av olika karaktär än "traditionella" studenter, inte minst vad gäller språkutveckling och skrivande, men i nuläget är de stödjande åtgärder som erbjuds studenterna vid MDH begränsade. Inte sällan blir behoven akuta i samband med skrivande av examensarbete; först då blir studenters språk- och skrivproblem uppenbara, d.v.s. i slutet av utbildningen. För att utreda hur ett mer utvecklat stöd till studenterna skulle kunna utformas tillsattes i april 2017 en arbetsgrupp med uppdrag att inventera nuläget, utreda vilka åtgärder som behöver vidtas, beskriva målbild och utforma handlingsplan. Särskilt fokus skulle, enligt uppdraget, läggas vid utvecklandet av språklig kompetens. I det följande ges en sammanfattning av utredningen.

Arbetsgruppen har på flera sätt skaffat sig kunskap om fältet studenters språk- och skrivutveckling. Vi har tagit del av forskning av relevans för uppdraget, både svensk och utländsk såsom från Australien, USA, Sydafrika och olika europeiska länder. Vi har även läst nationella och MDH-specifika styrdokument och via intervjuer och enkäter fått information och synpunkter från lärare, bibliotekarier, studievägledare och studenter vid samtliga akademier vid MDH. Arbetsgruppen har också tagit del av det arbete om studenters skrivande som sker vid andra lärosäten.

Forskningen, oavsett land, är enig om att studenters skrivutveckling främjas bäst om skrivandet är situerat i den aktuella ämneskontexten och blir en naturlig del i både kunskapsinhämtning och kunskapsredovisning. Detta gäller oavsett vilket förstaspråk studenten har även om speciella insatser kan gynna studenter med annat förstaspråk än majoritetsspråket. I forskningen konstateras även att ett samarbete mellan akademi/program/lärare och språkverkstad eller språkpedagog ofta är fruktbart bl.a. då det vidgar perspektiven på vad skrivande innebär. Om språkverkstadens arbete däremot är helt skilt från ämnens kurser tycks resultaten vad gäller studenters språkutveckling mera tveksamma.

Vid en genomgång av såväl nationella som MDH:s lärosätesspecifika styrdokument framkommer att skrivandet tillmäts stor betydelse. Bland annat framgår det tydligt i utbildningsplanerna för de 13 program som arbetsgruppen studerat. I ett rektorsbeslut 2014-03-25, *Inrättande av KompetensCentrum för Studenter, Arbetsmarknad och Medarbetare, CeSAM*, anges under rubriken "CeSAM:s uppdrag" bland annat följande målbild:

Samtliga studenter vid MDH ska erbjudas stöd i studieteknik och akademiskt skrivande under hela sin utbildning i syfte att nå goda studieresultat som förberedelse för deras yrkeskarriär, öka deras möjlighet att uppnå en examen och att säkra en hög kvalitet på deras examensarbeten.

Verksamheten för kompetensstöd för studenter innefattar information och utbildning om studievanor (studieteknik) och skrivstöd på svenska och engelska. Den ska ges både fristående och i kursform samt erbjudas som integrerade delar i utbildningsprogram.

Intressant att notera är även att UKÄ angående lärosätenas självvärdering för perioden 2017–2022 framhåller att det bl.a. ska anges hur lärosätet säkerställer och följer upp utbildningens kvalitet och användbarhet på arbetsmarknaden samt hur man säkerställer att studenterna når målen. Också UHR (2017) pekar på vikten av att ge alla studenter förutsättningar att nå målen i sin utbildning. De pekar också på att utmaningen är att utveckla pedagogiska former för att möjliggöra detta.

Av intervjuer med studenter framgår att de inte var förberedda på omfattningen av skrivande i utbildningen och att gymnasiet inte tar upp akademiskt skrivande. Det befintliga stödet på MDH för skrivandet består, enligt studenterna, bl.a. av inledande skrivuppgifter med återkoppling från lärare och kurskamrater och introduktionskurser. Genomgående uppges mycket av stödet vara kopplat till enskilda lärare som är extra engagerade. Bland svårigheter nämns formaliakraven, men inte mer övergripande aspekter på den globala nivån (se texttriangeln i Figur 1 på sid. 10), något som väcker frågor hos arbetsgruppen kring vad som betonas i utvecklingen av studenters skrivande och därmed hur studenter förstår vad skrivande innebär. Mer obligatorisk och strukturerad undervisning om skrivande efterlyses av studenterna som bl.a. kan innehålla mönstertexter, läsning och koppling till arbetslivet.

Bibliotekspersonalen får frågor om exempelvis rena språkfrågor, språkgranskning och korrekturläsning, och de upplever att det i nuläget inte finns någonstans att hänvisa studenterna. Biblioteket kan erbjuda Boka bibliotekarie för vägledning på 1–1,5 tim., genomgång av referensers funktion, skillnaden mellan plagiat och referat samt tips på bra böcker om skrivande. Biblioteket önskar ett samarbete med lärare kring informationssökande och en progression i och utformning av olika skrivuppgifter så att uppgifterna kan fungera ur söksynpunkt. Bibliotekarierna kan också delta i handledarträffar på akademierna. Samverkan sker redan idag men sporadiskt, varför bibliotekspersonalen efterlyser mera av system och struktur.

Studievägledarna möter några studenter varje termin som har problem med akademiskt skrivande vilket kan vara orsak till studieavbrott. Även andra faktorer såsom programval och olika omvärldsfaktorer kan föranleda studieavbrott.

Lärarna som deltagit i våra intervjuer och enkäter menar att de inte kan ansvara för vad de kallar ”det basala skrivandet”, men däremot för det akademiska skrivandet. Studenterna skriver många olika typer av texter i programmen, ofta i grupp även om individuellt skrivande också förekommer. Synpunkter som framkommit gäller också att studenterna inte ges uppgifter som kräver akademiskt skrivande tillräckligt tidigt i utbildningen och att läsning av vetenskaplig text sker i alltför liten omfattning. Lärarna önskar kompetensutveckling kring akademiskt skrivande, bedömning och kamratrespons, liksom utrymme för pedagogiska samtal och erfarenhetsutbyte. Förslag till utveckling av stöd till studenter omfattar bl.a. individuell skrivhjälp, stöd inom akademierna, SI-liknande (Supplemental Instruction) studentstöd och workshops.

På basis av den kunskap och insyn arbetsgruppen inhämtat i samband med utredningen kring studenters skrivande ger vi följande förslag till mål, strategi, åtgärder och handlingsplan.

Det yttersta målet för den verksamhet som föreslås i kap. 8 är att studenterna ska få nödvändiga redskap för utveckling av skrivandet för att kunna genomföra sina studier. Målet utgår från det tidigare citerade rektorsbeslutet för CeSAM:s verksamhet:

Samtliga studenter vid MDH ska erbjudas stöd i studieteknik och akademiskt skrivande under hela sin utbildning i syfte att nå goda studieresultat som förberedelse för deras yrkeskarriär, öka deras möjlighet att uppnå en examen och att säkra en hög kvalitet på deras examensarbeten.

Målet är även att det för alla utbildningar ska finnas tydliga handlingsplaner för hur det akademiska skrivandet ska integreras i den ordinarie utbildningen. Dessutom ska dessa planer följas upp och revideras. För att detta mål ska uppfyllas krävs att alla lärare får kompetensutveckling för att kunna tillgodose studenternas behov och stödja dem i deras skrivutveckling. I lärarnas högskolepedagogiska verksamhet betraktas alla lärares ansvar för studenters skrivutveckling som en naturlig del.

Grundläggande i den föreslagna strategin är att *ett tydligt stöd ges tidigt*, d.v.s. under det första årets studier, vilket underlättar för såväl lärare som studenter och misslyckanden undviks. På så sätt får studenterna tidigt insikt i om de har den förkunskap som förväntas. Även om fokus läggs på främst det första studieåret är det viktigt att möjligheter till fortsatt kontinuerlig skrivövning ges då kraven i skrivandet ökar ju längre i utbildningen studenten kommer. För MDH generellt utgör högskolans stöttning av studenters språk- och skrivutveckling ett effektivt konkurrensmedel gentemot andra lärosäten.

Övergripande i handlingsplanen krävs för att målen ska nås att MDH:s *information på hemsidan* angående stöd till studenter är väl synlig, lättillgänglig och uppdaterad. Behov finns av tydligare sökvägar på MDH:s hemsida för att hitta information för lärare och studenter om olika insatser för stöd och lärande. Dessutom krävs att *erforderliga medel* för genomförande av handlingsplanen avsätts och att handlingsplanen *utvärderas* vid lämpliga tidpunkter

I handlingsplanen föreslår vi följande aktiviteter riktade till lärarna. Alla lärare bör få adekvat utbildning för att kunna tillgodose behovet av grundläggande akademisk skrivutveckling samt kunskap om hur detta kan ske inom deras ordinarie verksamhet. De bör därför erhålla tid för *kompetensutveckling* inom ramen för sin verksamhet. Detta kan initialt ske genom utbildning i lärarlaget men bör sedan ske inom ramen för den ordinarie högskolepedagogiska verksamheten och vara en obligatorisk del av de 15 hp högskolepedagogik som erfordras för samtliga läraranställda. Det är viktigt att läraren har kunskap om hur skrivandet bäst kan inkluderas i den specifika ämneskursen, och ofta kan ett samarbete mellan ämnesläraren och en språkpedagog vara önskvärt. Dessutom bör lärarlagen regelbundet få tid att diskutera aspekter av det akademiska skrivandet för att utveckla sin profession, känna stöd i kollegiet samt ges möjlighet att utveckla en mer likvärdig bedömning. I detta ingår även kontinuerlig *översyn och revidering av kursplaner* i syfte att verka stödjande för studentens skrivutveckling.

Stöd i form av skrivarstugor, skrivverkstäder etc. bör finnas att tillgå för de studenter som behöver hjälp inom ett specifikt område. Studenter bör utöver det stöd som ges på programmen även ha tillgång till *skrivstöd i både svenska och engelska*. Det är dock viktigt att detta stöd INTE ersätter verksamheten på program utan så långt det är möjligt sker i dialog med lärare på akademierna. Detta stöd kan till exempel samordnas med biblioteket på olika sätt och kan ske som enskild handledning eller i form av olika gruppaktiviteter som responsgrupper, kurser, föreläsningar och seminarier. Dessutom kan med fördel verksamheter som *lunchföreläsningar* eller *workshops* anordnas i samarbete med STC.

Utöver ovan föreslagna åtgärder bör *informationsinsatser och samarbete med gymnasierna* i regionen initieras angående den betydande roll skrivande har i högre utbildning.

Ansvaret för ovan nämnda verksamheter bör vila på *CeSAM* eftersom en central plats för att samordna stödet tillsammans med olika aktörer är nödvändig. För detta arbete bör medel för fyra heltider (mot idag en) avsättas och dessa bör ha kompetens i svenska och utöver det gärna även i svenska som andraspråk eller engelska. Dessa pengar ska dock inte (som idag) tas från akademiernas anslag eftersom satsningen samtidigt kräver att lärarresurser inte minskar. Dessutom behöver medel för *forskning* tillsättas för att borgen för en verksamhet som utvecklas i enlighet med de krav som ställs på övriga undervisande instanser inom högskoleväsendet.

I enlighet med arbetsgruppens förslag till strategi och handlingsplan har kostnader beräknats för:

- Kompetensutveckling av lärare vid samtliga avdelningar på akademierna HVV, IDT och EST. Lärare vid UKK har redan genomgått sådan kompetensutveckling men en uppföljning av den bör genomföras.
 - Total timåtgång för ledning och genomförande av kursen: 1620 tim. fördelade över tre år
 - Tid för deltagande i kursen förutsätts ges inom ramen för ordinarie högskolepedagogisk verksamhet.
- Fyra heltidstjänster. Fiktiv kalkyl är gjord på tre adjunkter och en lektor.

Den totala kostnaden beräknas uppgå till **5 098 955 kronor**. Medel för utvärdering av den föreslagna verksamheten är inte inkluderade i kalkylen. Se bilaga 2 för mer information om beräkning av kostnaderna.

I arbetsgruppen ingår:
Docent Birgitta Brorsson
Fil.dr Karin Sheikhi
Språkpedagog Malin Larsson
Studievägledare Malin Åshuvud.

1 Bakgrund och uppdrag

Enligt Malmströms avhandling (2017) om mediedebatter kring skrivande och gymnasieskolans läroplaner klagade svenska professorer redan 1904 på studenters bristande skrivförmåga och skulden lades på gymnasietts undervisning. Inte endast i Sverige utan också i t.ex. USA har en liknande debatt förts under många årtionden och i Sverige senast under sommaren 2017¹. Att vi som undervisar på högskola upplever att studenter inte uppfyller kraven i skrivandet är således inte något nytt. Vad som förändrats är att många yrken i dagens samhälle förutsätter en högskoleutbildning, och att samhället, och därmed studenterna, av idag skiljer sig i många avseenden från år 1904, bland annat sett till antalet studenter och studenters bakgrund. Vi har en så kallad breddad rekrytering till högskolan, vilket också medför att högskolan ska möjliggöra ett breddat deltagande. Frågan är rykande aktuell och angelägen för alla lärosäten i och med Utbildningsdepartementets promemoria om ändrad formulering av lärosätenas uppdrag i Högskoleförordningen – från ”breddad rekrytering” till ”breddat deltagande” (Utbildningsdepartementet 2017).

Enligt MDH:s årsredovisning 2016 (s. 15) har 28 procent av nybörjarstudenterna vid MDH högutbildade föräldrar med minst treårig eftergymnasial utbildning medan riksgenomsnittet är 39 procent. Dessa siffror tydliggör att MDH rekryterar många studenter från studieovana miljöer. Att föräldrars utbildningsnivå har stor betydelse för ungdomars beslut att studera på högskola eller ej, konstateras i Universitets- och högskolerådets (UHR) rapport *Utbildning går i arv* (2017). För studenter med ett annat förstaspråk än svenska är språkkompetensen ytterligare en faktor som påverkar studierna oavsett hur lång eller kort utbildning föräldrarna har. Enligt AKO:s redovisning (Hoppe & Lindell 2016) av Urank (2015) – oberoende rankning av svenska lärosäten – är Mälardalens högskola en av de högskolor i Sverige med mest heterogent sammansatt studentunderlag. Urank visar att Mälardalens högskola ligger på plats 7 av 28 svenska lärosäten vad gäller spridning av sociala indikatorer bland lärosätets studenter. Ekonomutbildningen på Mälardalens högskola ligger på plats 1 av 24 bland svenska lärosäten vad gäller sociala indikatorer bland studenter (Urank, 2015).

MDH är således bra på att rekrytera studenter också från studieovana miljöer, vilket i många avseenden är positivt för lärosätet, t.ex. i skapandet av en kreativ studiemiljö, kontakter och utbyte med utländska lärosäten samt en mångfald av perspektiv. Det är dock inte tillräckligt att satsa endast på *rekrytering* utan satsning behövs även på det *breddade deltagandet*, det vill säga studenternas studier, vilket också framhålls i

¹ <https://www.svd.se/regeringens-harda-styrning-skadlig-for-hogskolan>
<https://www.svd.se/ministern-det-handlar-inte-om-att-sanka-kraven>
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=438&artikel=6751253>
<https://ulfdanielsson.com/utbildning-pa-universitetsniva-snart-bredare-hog/>

promemorian *Brett deltagande i högskoleutbildning* (2017-07-18). Där föreslås en ändring i högskolelagen (Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)) angående att universitet och högskolor aktivt ska främja ett breddat deltagande. Vi kan i det läget inte skylla på gymnasieundervisningen eller studenternas bristande förkunskaper; MDH delar ansvaret med studenterna för att studierna leder till examen.

I ett brev den 10 februari 2017 till rektor och akademichefer vid Mälardalens högskola pekar Birgitta Norberg Brorsson, Karin Sheikhi och Malin Larsson på att en breddad rekrytering och därmed ett breddat deltagande förutsätter att studenter får tillgång till nödvändiga verktyg för att klara sin utbildning. Ett betydelsefullt sådant verktyg är skrivandet där studenter idag inte får tillräckligt stöd i sin skrivutveckling, vare sig av det akademiska skrivandet eller av de basala skrivkunskaper som en del studenter ännu inte uppnått. I brevet föreslås att en utredning angående effektiva stödinsatser görs, vilket resulterade i följande uppdrag.

1.1 Uppdrag

Den 19 april 2017 gavs följande uppdrag till en arbetsgrupp bestående av docent Birgitta Norberg Brorsson, fil.dr Karin Sheikhi, språkpedagog Malin Larsson och studievägledare Malin Åshuvud angående insatser för att stärka studenters skrivutveckling:

För att utreda vilka ytterligare åtgärder som behövs vidtas behöver nuläget först inventeras, en målbild beskrivas, och en handlingsplan för att nå målen formuleras. Handlingsplanen ska ge förslag på hur högskolans fortsatta arbete med breddat deltagande kan utformas. Utredningen ska övergripande kartlägga vilka åtgärder som behöver vidtas för ett breddat deltagande men med särskilt fokus på utvecklandet av språklig kompetens.

Arbetsgruppen ska bestå av docent Birgitta Brorsson, fil.dr Karin Sheikhi, språkpedagog Malin Larsson och studievägledare Malin Åshuvud. Arbetsgruppen förväntas på lämpligt sätt involvera samtliga akademier och bibliotek i sitt arbete, den kan om så krävs knyta ytterligare kompetens till gruppen och ska senast den 11 september presentera sin utredning och sitt förslag på handlingsplan för Pedagogiska rådet.

Pia Lindberg
Akademichef UKK och ordförande för Pedagogiska rådet

I ett mejl den 27 mars 2017 gav akademichef Pia Lindberg följande tidsplan för uppdraget:

2017-09-11	Utredning och handlingsplaner inkl. mål och förslag på avsatta resurser för att nå målet presenteras och diskuteras i Pedagogiska rådet.
2017-09-20	Sista dag att skicka in underlag till RB och central MBL
2017-09-21	Kallelse till MBL skickas ut

2017-09-25	Utredning och handlingsplan inkl. mål och förslag på avsatta resurser för att nå målet presenteras och diskuteras i rektors L-grupp
2017-09-28	Ärendet behandlas i MBL
2017-10-03	RB

1.2 Uppdragets genomförande

Vi har i enlighet med formuleringar i uppdraget fokuserat på alla studenters utveckling av språklig kompetens, inte specifikt på studenter med funktionsnedsättning som exempelvis dyslexi. I utredningen är det främst studenters skrivande som berörs då den skriftliga kompetensen också involverar övriga språkliga kompetenser såsom exempelvis läsande.

Arbetsgruppen har mötts vid fyra tillfällen: 26 april, 8 juni, 27 juni och 15 augusti. Vi har även haft kontinuerlig mejlkontakt och arbetat via One Drive.

Arbetsgruppen har inhämtat kunskaper, information och synpunkter på en rad sätt. Vi har läst svensk och internationell forskning och tagit del av andra lärosätens arbete med studenters skrivutveckling. Vi har intervjuat lärare och studenter på olika program vid MDH, liksom bibliotekspersonal. I viss utsträckning har enkäter genomförts. Vi har även tagit del av studievägledarnas erfarenheter.

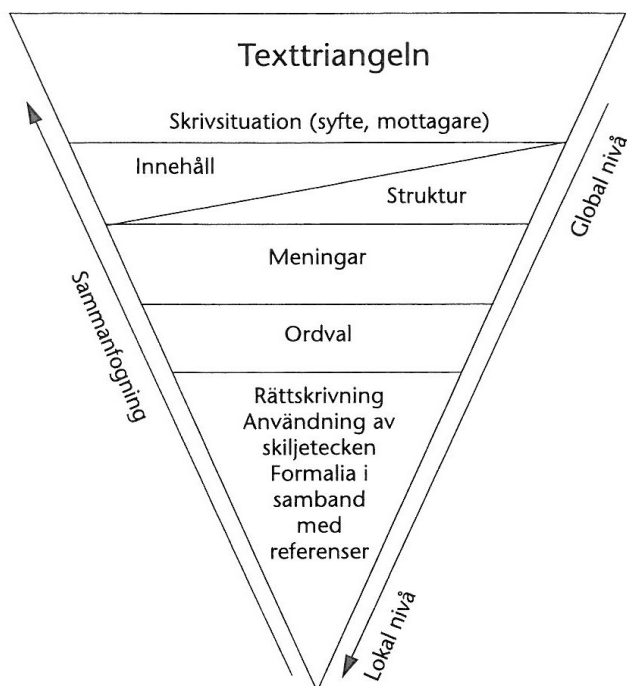
1.3 Vad innebär akademiskt skrivande?

I fokus för denna utredning står studenternas utveckling av det *akademiska skrivandet*, och det därför viktigt att här ge en kort beskrivning av den betydelse vi lägger i begreppet. Vi använder även begreppet *vetenskapligt skrivande* ibland men gör ingen distinktion mellan de två begreppen.

Det akademiska skrivandet har några typiska drag som är gemensamma för de flesta ämnen. Grunden för skrivandet är medvetenhet om syftet med skrivandet, vilka som är mottagare och kunskap om ämnet för skrivandet. *Tydlighet* är ett nyckelord; allt ska vara klart utsagt och läsaren ska inte behöva läsa mellan raderna och göra sin egen tolkning för att förstå texten. Att som lärare säga till studenten "Jag förstår vad du menar även om du inte uttrycker det klart" och därmed godkänna texten, är att göra studenten en björntjänst om utlåtandet inte kombineras med ett krav på förtydligande. Texten ska även vara *saklig och neutral* och värderingar och värdeladdade ord bör undvikas. Objektivitet eftersträvas och uttrycks i vissa ämnen språkligt genom förbud av användning av jag/vi. En tydlig *struktur* så att tankegången går att följa är viktig och välvalda *rubriker* bidrar till att tydliggöra strukturen. Ord och begrepp ska förklaras, preciseras och definieras. Påståenden i texten ska alltid *underbyggas med fakta* och hänvisningar till källor görs med hjälp av *referenser*.

Typiskt för akademisk text är också användningen av *garderingar* (eng. *hedges*) som exempelvis "det *tycks* som om", "resultatet *kan tolkas* som", "ämnet *bedöms* vara relevant" för att uttrycka viss osäkerhet och behov av att gardera sig.

Dysthe, Hertzberg och Hoel (2002) visar i en texttriangel olika nivåer i skrivandet. Med den globala textnivån avses textens övergripande, högre skikt som exempelvis synliggörs i innehållsförteckningen. Med lokal nivå menas textens lägre nivå med t.ex. stavning, interpunktion och skrivande av referenser.

Figur 1. Texttriangel.
Källa: Dysthe, Hertzberg & Hoel (2002:38)

Samtliga nivåer i texttriangeln måste samverka och beaktas vid skapandet av en text. Det är således inte tillräckligt att undervisningen fokuserar på den lokala nivån, t.ex. formalia i samband med referensskrivande, utan även övriga nivåer måste ges tid och uppmärksamhet.

När vi i utredningen använder begreppet akademiskt skrivande inbegriper det allt det vi ovan nämnt.

1.4 Angränsande frågor

I samtalen med högskolans personal berörs en del frågor som anknyter till, men inte ingår i, uppdraget och därför inte vidare behandlas i vår rapport. Då vi anser att de trots det är av intresse anger vi dem nedan. Vår förhoppning är att de ska ägnas mer uppmärksamhet i någon form.

- Det framkommer i samtalen att främst lärare är osäkra på vad de får säga till studenter som har stora problem i studierna, vilket medför tvekan att över huvud taget ta upp situationen med studenten. Då detta är en fråga med juridiska förtecken är det önskvärt att högskolans jurist klargör vilka regler som gäller, inte endast vid något enstaka tillfälle utan som en del av organisationens rutiner.
- Det är viktigt att utbildningen utformas så att tydliga förkunskapskrav anges för respektive kurs för att därigenom förhindra att studenter påbörjar efterföljande kurser utan att uppfylla kraven. Tydliga krav och odiskutabla gränser för att få fortsätta studierna är nödvändiga.
- Det tycks finnas en ohälsosam respekt för genomströmningskravet, vilket medför att studenter ibland godkänns på kurser utan att fullt ut uppfylla kraven.
- I samtalen med lärare framkommer att studenter inte alltid tar ansvar för sina studier. Bland annat nämns att studenter inte läser kurslitteraturen, inte deltar i undervisningen, inte ägnar tillräcklig tid åt sina studier. Heltidsstudier tycks inte alltid innebära 40 timmars arbete per vecka, utan betydligt mindre. För att högskolan ska ha möjlighet att stötta studenterna i deras studier måste också studenterna ta sitt ansvar.
- För att förstå sitt ansvar måste studenten stödjas i själva studerandeprocessen genom hjälp med att skapa goda studievänor, som till exempel att planera sin tid samt utveckla förståelse för lärande och redskap för läsande. Detta erbjuds redan idag men är ett stöd som skulle behöva utvecklas och öka i omfattning genom till exempel vidgat samarbete mellan CeSAM och Studentcentrum.

2 Styrdokument

I detta kapitel redogör vi för vad som uttrycks i olika styrdokument om för denna utredning relevanta aspekter.

2.1 Nationella styrdokument

Högskolelagen

I högskolelagen Kap. 1 Inledande bestämmelser sägs att högskolorna skall aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. *Lag (2005:1208)*.

Högskoleförordningen

I Högskoleförordningen sägs:

Kap. 1 Allmänna bestämmelser.

Hälsovård, studiesocialt stöd och studiemiljö

- 11 § Högskolorna ska ansvara för att studenterna har tillgång till hälsovård, särskilt förebyggande hälsovård som har till ändamål att främja studenternas fysiska och psykiska

hälsa. Högskolorna ska även ansvara för andra uppgifter av studiesocial karaktär som stöder studenterna i deras studiesituation eller underlättar övergången till arbetslivet samt för att studenterna i övrigt har en god studiemiljö. Förordning (2009:770).

6 kap. Utbildningen Studievägledning och information

3 § Studenter ska ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering. Högskolan ska se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs.

Antal prov m.m.

21 § Om en högskola begränsar det antal tillfällen som en student får genomgå prov för att få godkänt resultat på en kurs eller del av en kurs, skall antalet tillfällen bestämmas till minst fem. Om godkänt resultat på en kurs eller del av en kurs förutsätter att studenten genomgått praktik eller motsvarande utbildning med godkänt resultat, skall antalet praktik- eller motsvarande utbildningsperioder bestämmas till minst två. Förordning (2006:1053).

Bilaga 2 Examensmål

I examensmålen för Kandidatexamen, rubriken Färdighet och förmåga sägs att studenterna ska "visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper".

2.2 Styrdokument vid MDH

Forsknings- och utbildningsstrategin vid MDH

I Forsknings- och utbildningsstrategin 2017–2022 finns i princip inget som berör varken breddat deltagande eller skrivutveckling. Formuleringar om sådant som textkunskap, informationskunskap, akademiskt läsande och skrivande är frånvarande i beskrivningen av studenters generella kunskapsbas efter genomgången utbildning (sid. 4). Under avsnittet Målbild (sid. 4) står dock följande:

Under de närmaste åren kommer MDH att nyttja möjligheten att ta ett större ansvar för integrationen av nyanlända migranter i regionen och utveckla möjligheterna för nyanlända att söka till högskolestudier.

Här nämns således ansökan till studier, medan *deltagande* inte nämns.

Verksamhetsplaner

VUB (Verksamhetsmål, uppdrag och budget) för 2017 innehåller ingen konkret målbild gällande breddat deltagande även om ökad/bibehållen genomströmning fokuseras. När detta sedan bryts ned i verksamhetsplaner är exemplen på hur breddat deltagande konkret skulle stödja och främja genomströmningen få. UKK framhåller visserligen i sin verksamhetsplan att ett mål är att studenterna ska ha "goda förutsättningar att klara utbildningen" men inga konkreta mål avseende exempelvis stöd till studenter preciseras (Verksamhetsplan för Akademin för Utbildning, kommunikation och kultur, 2017:8). Det är enbart EST som i sin verksamhetsplan explicit uttrycker arbetet med breddat deltagande som ett mål för verksamheten under året:

Studenter som slutför sin utbildning vid EST ska ha kompetens som är relevant idag och som samtidigt kan möta en föränderlig arbetsmarknad. EST ska arbeta aktivt med breddad rekrytering, deltagande och genomströmning och utveckla förmågan att stötta studenter med olika bakgrund till sin examen. Målbilden är "bredd in spets ut" (Verksamhetsplan för Akademin för Ekonomi, samhälle och teknik, 2017:3).

I CeSAMs verksamhetsplan regleras visserligen aktiviteter för det akademiska skrivandet men då CeSAMs aktiviteter regleras utifrån akademiernas verksamhetsplaner, och dessa saknar konkreta mål, medför det problem vad gäller CeSAMs verksamhetsmål. Akademierna behöver således ha tydliga mål för detta så att CeSAM kan anpassa sin verksamhet efter deras behov av stöd avseende breddat deltagande.

Rektorsbeslut

I ett rektorsbeslut 2014-03-25, *Inrättande av KompetensCentrum för Studenter, Arbetsmarknad och Medarbetare, CeSAM*, anges under rubriken "CeSAM:s uppdrag" bland annat följande målbild:

Samtliga studenter vid MDH ska erbjudas stöd i studieteknik och akademiskt skrivande under hela sin utbildning i syfte att nå goda studieresultat som förberedelse för deras yrkeskarriär, öka deras möjlighet att uppnå en examen och att säkra en hög kvalitet på deras examensarbeten.

Verksamheten för kompetensstöd för studenter innefattar information och utbildning om studievanor (studieteknik) och skrivstöd på svenska och engelska. Den ska ges både fristående och i kursform samt erbjudas som integrerade delar i utbildningsprogram.

Utbildningsplan för några program

Nedan citeras formuleringar i utbildningsplanerna för 13 slumpvis valda program inom samtliga akademier angående förväntningar på studenters skrivförmåga. Samtliga citat återfinns under utbildningsplanernas rubrik "Färdighet och förmåga". Utbildningsplanerna anknyter till examensmålen i Högskoleförordningens bilaga 2.

Analytical Finance

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Beteendevetenskapliga programmet

- visa förmåga att kommunicera såväl muntligt som i skrift

Datavetenskapliga programmet

- visa på god förmåga i muntlig och skriftlig framställning

Ekonomprogrammet

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Förskolläraryrket

- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten

Högskoleingenjörprogram i byggnadsteknik

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Innovation, produktion och logistik – civilingenjörprogram

- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt i dialog med företag, samhälle och/eller i seminarier eller konferenser klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa

Internationella marknadsföringsprogrammet

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Kandidatprogram i teknisk matematik

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper

Rumslig gestaltning – informationsdesign

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper, i olika kontexter, med särskild hänsyn taget till intresser och situation i en kommunikationsprocess

Sjuksköterskeprogrammet

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera åtgärder och behandlingsresultat med berörda parter samt i enlighet med relevanta författningar dokumentera dessa,

Statsvetarprogrammet

- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper,

Ämnesläraryrket

- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,

I samtliga dessa 13 program finns således tydliga krav på studenters språkliga förmåga, både muntlig och skriftlig. Endast i några få, här ej citerade, program saknas formuleringar om sådana krav.

2.3 Övrigt

Under rubriken "Övrigt" tar vi kortfattat upp UKÄ:s utvärdering för perioden 2017–2022 och Universitets- och Högskolerådets (UHR) rapport *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* (2016), då vi anser att även dessa dokument är av intresse för utredningen trots att de inte är styrdokument.

Nationella utvärderingar

I Universitets- och kanslersämbetets (UKÄ) utvärdering för perioden 2017–2022 sägs bland annat: "Vi fokuserar på hur utbildningen säkerställer att studenterna får goda förutsättningar att nå examensmålen." I underlaget för UKÄ:s bedömning anges utöver lärosätets självvärdering även intervjuer och övriga underlag liksom studenters självständiga arbeten. I självvärderingen ska bland annat anges hur lärosädet säkerställer och följer upp utbildningens kvalitet och användbarhet på arbetsmarknaden samt hur man säkerställer att studenterna når målen.

Universitets- och högskolerådet

I UHR:s uppdrag ingår bland annat att främja lika rättigheter och möjligheter inom högre utbildning. Det kan därför vara av intresse att här i sammanfattning redovisa rådets rapport *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* (2016).

- UHR har rekommenderat regeringen att ålägga lärosäten att ta fram en strategi för arbetet med breddad rekrytering och breddat deltagande. Strategin ska innehålla definition av begreppen samt mål för hur man ska arbeta, vilka aktiviteter som ska genomföras och hur ansvaret ska fördelas
- Lärosätena bör skaffa sig en tydlig bild av studentgruppen genom tillgänglig statistik och egna undersökningar.
- Lärosätena bör tydliggöra hur de planerar att arbeta med stöd både innan och under studierna samt i övergång till arbetslivet.
- UHR föreslår också att detta arbete ska följas upp kontinuerligt (s.8-9).
- UHR pekar på att fokus på breddat deltagande är en framgångsrik strategi och att det inte räcker att enbart fokusera på breddad rekrytering (s.29).
- Karriärvägledningens betydelse för breddat deltagande emfaseras (s.30).
- En undersökning vid Chalmers visar att det enskilt viktigaste för ökad genomströmning var den första terminen (varken bakgrund, basår, betyg etc var lika viktiga) (s.42). UHR menar att insatser för nya studenter är viktiga. Särskilt sådana som innefattar samtliga studenter – både studietekniska och sociala- och löper med kontinuitet under hela första terminen.
- Rutiner för att fånga upp studenters problem begränsas ofta till samordning för funktionsnedsatta (s.78). UHR pekar på att "stöd bör i sammanhanget breddat deltagande inte förstås som att det åtgärdar brister hos studenter från underrepresenterade grupper, utan anpassar högskolemiljön efter andra behov än den historiskt utformats för" (s.81). Idag erbjuder nästan alla lärosäten stöd i akademiskt skrivande på svenska och cirka hälften på engelska (s.81). Studieteknik och SI nämns också men är inte lika frekvent förekommande.

- UHR menar att högskolepedagogiken måste bli bättre på att fånga upp dessa områden och man menar att den riskerar att bli stelnad medan andra aktörer istället är satta att arbeta med "stöd". Istället måste högskolepedagogiken rikta in sig på "hur undervisningen pedagogiskt förhåller sig till akademiskt skrivande och informationssökning" för att ge lärarna tydligare fingervisning om när stödet ska ske utanför ordinarie undervisning (s.82).
- Lärosätena framhåller bristande resurser som ett problem vid arbetet med breddat deltagande. Svårigheterna gäller bland annat akademiskt skrivande och skrivande på svenska för andraspråksbrukare. UHR menar att lärosätena måste ha som målsättning att ge alla studenter förutsättningar att nå målen i sin utbildning. De pekar också på att utmaningen i detta är att utveckla pedagogiska former igenom vilka detta kan möjliggöras (s.107).

Samtliga hänvisningar: UHR (2016). *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?* <https://www.uhr.se/publikationer/Rapporter/kan-excellens-uppnas-i-homogena-studentgrupper/>

3 Vad säger forskningen?

I detta kapitel refereras nationell och internationell forskning av relevans för utredningen.

Skrivandet integrerat i ämnesstudier

De flesta universitet och högskolor i Sverige erbjuder studenterna stöd i språk- och skrivutveckling i så kallade skrivarstugor. Forskningen visar dock att denna form av stöd inte är optimal. Magnusson (2010) konstaterar att det inte är tillräckligt att vissa aspekter på det vetenskapliga skrivandet behandlas i t.ex. skrivarstugor; samma aspekter bör också uppmärksammas av rättande lärare i de texter och tentamina som skrivs inom olika ämneskurser. Om inte, uteblir effekten av skrivarstugans undervisning. Skrivarstugan kan fungera om det är något konkret som också löser ett problem för studenten. Av Magnussons studie framgår även vikten av att för studenterna tydliggöra nyttan av att behärska olika delar av det akademiska skrivandet. I en utvärdering tog studenterna bland annat upp att möjligheter att diskutera sina texter är önskvärda, både påbörjade och tidigare texter. Kontinuitet och samsyn mellan lärare bör enligt Magnusson beaktas genom hela utbildningen.

Även andra forskare gör en liknande analys, t.ex. Blåsjö & Strand (2006), som menar att studenterna inte får tillräcklig och explicit undervisning om hur akademiska texter skrivs. Det akademiska skrivandet har, enligt Percy (2014), kommit att separeras från den högskolepedagogiska verksamheten och istället blivit en isolerad färdighetsträning vid sidan om och den som behöver hjälp får det utanför den egna akademiska kontexten. Grundat på forskning i Australien konstaterar Chanock (2017) att studenter blir mer motiverade att arbeta med sitt skrivande om det

integreras i olika ämnesdiscipliner. Hon konstaterar också att kulturen i olika ämnens skrivande går så djupt att den blir synlig för studenterna endast om skrivandet ingår i ämnesstudierna så att de därigenom även införlivar ämneskulturen.

En annan forskare, Breeze (2012), ger exempel där skrivandet både i ett första- och andraspråksperspektiv integrerats i den ordinarie verksamheten. Skrivandet är där inte isolerat som en frikopplad färdighet att utveckla vid sidan om andra ämnesspecifika färdigheter utan kopplas tydligt ihop med övriga kompetenser som studenten behöver utveckla under sin studietid. Detta har skett genom att ämnesspecialister och skrivpedagoger arbetat tillsammans med studenterna. Hon understryker att skrivandet bör vara ämnesspecifikt eftersom skrivutvecklingen blir mer effektiv när den situeras i den aktuella ämneskontexten. I detta bör också det genrespecifika skrivandet blottläggas för studenterna med syfte att studenten själv ska kunna utveckla metakognitiva strategier för sitt eget skrivande. Hon beskriver också hur "practice of communities" kan hjälpa andraspråksbrukare att erövra målspråket och förstå genrespecifikt skrivande genom att få pröva olika genrer (inom den aktuella vetenskapliga genren) som papers och posters.

En enig forskning visar således att studenters skrivande bör integreras i den ordinarie verksamheten.

Andraspråksstudenter

Främjande av andraspråksstudenters skrivutveckling skiljer sig inte på något avgörande sätt från förstaspråksstudenters. I det följande berörs dock några faktorer som är gynnsamma för alla studenter men främst för andraspråksstudenter.

Forskare som visar att skrivande integrerat i den ordinarie verksamheten gynnar alla studenter, således även andraspråksstudenter, är exempelvis Gibbons (2009), Eklund Heinonen och Sköldvall (2015) och Hathaway (2015). Däremot kan andraspråksinläraren vid sidan om det ämnesspecifika även behöva andra språkdidaktiska insatser för att nå sin fulla potential (Grabe & Zhang 2016; De Silva, 2015; Gibbons, 2009). AlHassan och Wood (2015) beskriver hur explicit frasinlärning speciellt riktad mot andraspråksstudenter i förlängningen stärkte även deras akademiska skrivande och De Silva (2015) visar hur ett liknande resultat kan fås när studenterna undervisas i olika skrivstrategier. Sammantaget, menar De Silva, leder detta inte bara till att studenterna skriver bättre utan att de får en mer positiv attityd till det egna skrivandet på målspråket, vilket han anser i förlängningen sannolikt leder till ett förbättrat skrivande över tid.

Nguyen, Benken, Hakim-Butt och Gomez Zweip (2013) har forskat om lärares språkutvecklande arbete på lärarprogrammen. När lärarna systematiskt arbetade med metoder för andraspråksinlärning förde de inte bara över detta till studenterna, utan även de själva började i förlängningen arbeta alltmer medvetet med språkgynnande aktiviteter även utanför forskningsprojektet. Detta ledde förstas till gynnsamma förhållanden för studenternas språkliga aktiviteter. Sammantaget kan man alltså konstatera att aktiviteter i samband med undervisningen gynnar all

skrivutveckling men att andraspråksstudenten kan behöva även andra typer av undervisning kopplat till sin utbildning i syfte att få gynnsamma förutsättningar för att utveckla sitt akademiska skrivande.

Studenters syn på skrivutveckling

Det finns även forskning som undersökt vad studenter anser bäst gynnar skrivandet. I en norsk multidisciplinär studie av Heggli (2010) (i Norberg Brorsson & Ekberg 2012:134) om masterstuderandes syn på vad som mest påverkade deras skrivutveckling under de tre första åren vid universitetet, anger studenterna främst följande faktorer:

- Skrivkulturen inom programmet, det vill säga skrivträning integrerad i alla kurser, kombinerat med medvetenhet om betydelsen av att skriva för att lära.
- Mängden skrivande, och speciellt perioder av frekventa korta skrivuppgifter. (En specifik kurs där flera korta skrivuppgifter ges framhåller studenterna påverkar både ämnesinnehåll och skrivande.)
- Öppenhet kring skrivande och respons, både i formella sammanhang som seminarier och i informella som i kamratgrupper, framhålls som viktigt. Att *ge* respons anses mer betydelsefullt än att få och en kombination av skriven och muntlig respons uppskattas.

I ett stort projekt om skrivande vid Stanford University i Kalifornien, The Stanford Study of Writing, samlades under perioden 2001–2006 in 15000 texter skrivna av 189 studenter såväl inom universitetskurser som utanför i form av exempelvis e-postmeddelanden på olika språk. Ett stort antal forskare ingick i projektet och en av dem, Rogers (2008 i Norberg Brorsson & Ekberg 2012:134), skrev i sin avhandling om vilka faktorer som bidrog mest till studenters skrivutveckling. I sammanfattning konstaterar han bland annat följande:

- Skrivutveckling sker inte lineärt utan studenter utvecklas i olika takt och i olika steg. Det händer även att studenters skrivande försämras över åren, speciellt då de håller på att utveckla det genrespecifika skrivandet inom olika ämnen.
- De studenter som deltog i undersökningen menade att samtal och helklassdiskussioner om skrivande med lärare, professorer, doktorander m.fl. hade den största betydelsen för deras skrivutveckling.
- Positiv respons tycktes påverka studenternas självförtroende, medan konstruktiv kritik tycktes förbättra själva skrivandet.
- Studenterna uppskattade respons på alla stadier i skrivprocessen, men speciellt tidigt i processen, då de därigenom fick kunskap om vilka förväntningar läraren hade och kunde använda sig av det i skrivande och bearbetning av text.
- Vad lärare sade om skrivande i undervisningen hade betydelse.
- Samtal studiekamrater emellan samt skriv- och läsgrupper var positivt och gav stöd.
- Tillgång till andra studenters texter framhölls, liksom allmänt stöd i form av handouts, grafer, tabeller etc. och bedömningsmatriser

Som framgått ovan uppskattar studenter samtal om texter och skrivande med lärare och andra studenter. För att samtalen ska bli givande betonar forskningen vikten av att lärare och studenter har ett gemensamt *metaspråk* för att kunna tala om ämnets texter och om alla nivåer av skrivandet.

Organisation av skrivutvecklande undervisning

Inkludering av skrivande i ämneskurser kan organiseras på olika sätt. Här nämns endast ett par exempel från forskningen. En norsk studie visar introduktionen i ett ämnes skrivkultur (Dysthe 2002:515). Inom ämnet fiskerinäring och marinbiologi fick studenterna en skrivkurs som utgjorde en del i en fyraveckors obligatorisk introduktionskurs. Studenterna arbetade i grupper om två till tre personer. De genomförde minierperiment i olika skeden och samarbetade i skrivandet av en empirisk studie. Som en förberedelse inför skrivandet läste de flera olika artiklar ur vetenskapliga tidskrifter och diskuterade bland annat texternas skriftliga kvalitet. Föreläsningar gavs där IMRoD-modellen (Inledning, Material och metod, Resultat och Diskussion) behandlades och genomarbetad lärarrespons gavs på studenternas textutkast. De erfarna handledarna kunde se en kvalitetskillnad i studenternas uppsatser sedan kursen infördes. Kursen kom också att utgöra en viktig del i lärarnas diskussioner kring krav och bedömning och medförde att de kunde utarbeta gemensamma bedömningskriterier.

Short (2006:76) beskriver en liknande organisation som den ovan nämnda för att stärka studenternas utveckling av det akademiska språket, således inte endast skrivandet. När studenterna börjar studera exempelvis psykologi, registrerar de sig samtidigt på en parallell kurs, där de får stöd av lärare i det aktuella ämnet för att utveckla begreppsförståelse, skrivande av rapporter etcetera. Ämnets språk och kunskaper i ämnet hänger intimt samman. För denna typ av organisation krävs att det är lärare i ämnet som undervisar i den parallella "språkkursen". Språklärare har ju vanligtvis inte tillräckliga kunskaper i till exempel psykologi, men om ekonomin tillåter är givetvis ett samarbete mellan en ämnesspecialist och språklärare en god lösning.

Ett svenskt exempel utgörs av Lennartsson-Hokkanens (2016) studie där en kurs på den farmaceutiska utbildningen etablerar ett samarbete med universitetets språkverkstad som bidrog med såväl föreläsningar, bedömning samt handledning. Resultatet visar att samarbetet dem emellan medförde att perspektiven på det akademiska skrivandet vidgades vilket kom studenterna till gagn. Lennartsson-Hokkanen konstaterar också att språkverkstaders potential inte utnyttjas till fullo på grund av både organisatoriska faktorer och en ovetskap om vad språkverkstader egentligen gör för studenters lärande.

Slutsats

Det är således både lärares kompetens och organisation av insatser som berörs i den ovan refererade forskningen. Percy (2014) menar att fokus måste flyttas från den

enskilda studenten som bärare av ett problem och istället bör lärosätena lägga både tid och resurser på att förändra den högskolepedagogiska kulturen. Lärarna måste göras medvetna om sin egen roll i sammanhanget så att de kan ta ett ansvar för att den skrivutvecklande verksamheten blir en del av den ordinarie undervisningen och att de som tidigare arbetat med skrivsupport istället arbetar sida vid sida med ämneskunniga lärare. En viktig del i detta är också forskning inom området som, enligt Lennartsson-Hokkanen (2016), är nästintill obefintlig. Hon pekar på potentialen i att forskning bedrivs i språkverkstäders regi för att befästa dess plats som en del av den högre utbildningen och som ett redskap för att synliggöra den egna praktiken.

4 Sammanfattning av synpunkter från studenter och personal på MDH

Vi har via enkäter och intervjuer samlat in synpunkter, erfarenheter och idéer från såväl lärare som studenter vid MDH:s fyra akademier, från biblioteket och från studievägledare. I det följande sammanfattar vi vad som framkommit.

4.1 Synpunkter från studenter på olika program

Vi har intervjuat studenter på program inom samtliga fyra akademier och i tabell 1 ges en sammanfattning av intervjuerna.

Tabell 1. Sammanfattning av intervjuer med studenter

	Internat.markn.för-prog EST, term. 6	Läraprog. UKK, term. 6 Sv/en, sv/sh	Nätverksprog IDT, term. 4	Sjuksköt.prog HVV, term. 6
Hur förekommer skrivande i utbildn.?	PM, underlag inför sem., hemtentor, div. inlämn.uppg., större o mindre uppsatser. Förstod från början att studierna innebar mkt skrivande.	Fältstudierapp., tentor, anteckn., grupparb.	Många projektrapporter.	Tentor, dokumentation, journalhantering
Befintligt stöd för skrivandet	Inledande PM med återkoppling från lär. PM-guide med rubriker, läst många artiklar, kurs i vet.metod för B-upps., opponering, läst varandras texter, övning ger färdighet, pluggstugor med äldre stud som hjälp.	I en tidig kurs i ak.skriv, faddrar., enskild lär.ger hjälp även utanför egen kurs	I introkurs ingår skrivuppg som CeSAM arbetar med. Återkoppl på den. Lär informerar att skrivande återkommer. En lär enga-gerad o noggrann, repeterar i början av varje kurs, ger feedback.Rapportmallar. Stud. hjälps åt. Korrekturläser varandras texter. Opposition givande.	Råd o förslag fr lärare. Lärare lättillgängliga, kurskamrater. Bara handl. av ex.arb.. Har inte vetat om stöd funnits. Kunnat ringa lärare

	Internat.markn.för-prog EST, term. 6	Läraryrog. UKK, term. 6 Sv/en, sv/sh	Nätverksprog IDT, term. 4	Sjuksköt.prog HVV, term. 6
Svårigheter	Talar inte öppet om problem, känner inte till CeSAM:s stöd, brister i skrivkompetens kan leda till avhopp	Ej ak. skriv. på gy. Förväntat mer undervisn. o disk. om skrivande. Inget generellt stöd f språkutv. Vet inte var stöd kan fås. Olika ref.syst. svårt. VFU-handl/lär säger att språket inte är viktigt. Genredrag tas inte upp. Oklara lärarförväntn.	Gy fokus på essäer, recensioner, artiklar. Ej övat på ak. skriv. Var inte förberedda på omfattn. av skrivande. Skillnad olika rapporter, formalia. Höga krav på skrivande gör att stud. hoppar av.	Gy tar inte upp ak.skriv. Referenshantering, gram. (en stud. ej född i Sv.) Vad innebär vetenskapligt skrivande? Dyslektiker får stöd m inspelade böcker, anteckningshjälp, men inte i skriv.
Vad behövs?	Ännu mer strukturerad skrivutveckling, mer info om krav på och förekomst av skrivande i utbildn. Sårbarhet i frivillighet.	Mer obl. undervisn. Minikurser om skrivande vid nytt ämne/fas. Kurs om skriv. i år 1 som tar upp moment om skriv. som kommer i tentamen. Explicita förväntningar. Mönstertexter i olika kurser. Skriv. integreras i kurs-inneh.Campuskurs el. distans kväll/helg	Obligatorisk (intro)kurs på programmen. Repetition i åk 2. Mer info om mängden skrivande. Koppling t arbetslivet. Läs andra texter. Opponering. Konstruktiv kritik. Mönsterrapporter av äldre stud.	Tid. Läs. stärker skriv. Mer kurslitt. om skriv. fr start. Tydlig info på hemsidan o på Bb om stöd. Tydliga riktlinjer i skriv. tidigt. Ngn att skicka texter till för förklaring av vissa problem, inte rättning. Intro-dagar i varje kurs m mkt skrivande.

Som framgår av tabell 1 inbegriper studier vid olika program mycket skrivande, vilket inte alla intervjuade studenter hade insett när de sökte till programmet. Bland befintligt stöd i skrivandet nämns introduktionskurser, men kurser bör återkomma under programmets årskurser. Enskilda lärare är viktiga men även kurskamrater som läser varandras texter, liksom opponentskap är enligt studenterna givande. Man lär sig genom att läsa andras texter och böcker. Större delen av det befintliga stöd som nämns finns inom programmets kurser.

Den vikt skrivandet har i programmen leder, enligt studenterna, i vissa fall till att studenter avbryter sina studier. Svårigheter som anges är att gymnasiet inte förberett studenterna på att så mycket skrivande ingår i högskolestudier och att vetenskapliga genrer inte behandlats på gymnasiet. Studenterna nämner just formaliakraven, speciellt referenser, som en svårighet. Detta väcker två frågor hos arbetsgruppen: ÄR detta ett reellt problem? Eller kan det vara så att mycket av skrivundervisningen berör främst den lokala nivån i texttriangeln (se avsnitt 1.3) och därmed betonar formaliasidan av det akademiska skrivandet? Vilken uppmärksamhet får övriga nivåer?

Mer strukturerad undervisning i och om skrivande efterlyses och studenterna anser att skrivkurser bör vara obligatoriska. Repetition och upprepade minikurser, liksom explicita förväntningar på skrivandet från kurslärare önskas. Mönstertexter, läsning och koppling till arbetslivet framhålls också som positivt för skrivutvecklingen.

4.2 Synpunkter från bibliotekspersonal

Vi har via intervju med två bibliotekarier och via enkäter fått ta del av bibliotekspersonalens synpunkter.

Nuläget

De frågor studenter via chatt, mejl, telefon och vid bibliotekets info-punkter ställer till bibliotekspersonal berör många områden, som exempelvis språkfrågor om böjningsformer, meningsbyggnad, betydelser, stil etc. Många vill veta hur de ska hantera referenser i texten, medan andra vill veta vad en viss typ av text innebär. Många frågor är snarast frågor som borde ställas till läraren/handledaren. I några fall förekommer lärandemål kring sökande och värderande av vetenskapliga källor i kursplanen – där har biblioteket en mer aktiv roll. Ibland behöver studenterna hjälp med specifik ”biblioteksuppgift” som bibliotekspersonalen oftast inte är förberedd på. Bibliotekarierna försöker då hjälpa studenterna att själva ta reda på svaret och kontaktar läraren för att erbjuda ett bibliotekarielett undervisningspass eller att bibliotekarie kan komma till ordinarie lektion.

En form av stöd som studenter, särskilt studenter som har ett annat modersmål än svenska, efterfrågar gäller språkgranskning och korrekturläsning av uppsatser. Biblioteket kan dock inte erbjuda den typen av hjälp och inte heller högskolan i nuläget. Sådana frågor har, enligt biblioteket, blivit mer frekventa och allt tyder på att efterfrågan på den typen av service kommer att öka. Mer omfattande insatser krävs också om studenten inte behärskar svenska eller engelska och därmed kanske inte har förutsättningar att klara högre studier. Frågor från studenter med dyslexi gäller ordböcker och hjälpprogram, men MDH:s utbud i detta avseende är begränsat. Biblioteket har ansvar för information om Legimus och tillhörande teknik för talböcker.

Biblioteket upplever att de får frågor från studenter därför att de inte har någon annanstans att ställa dem. Tidigare kunde biblioteket hänvisa till skrivarstugan, men språket har för närvarande ingen hemvist.

Det biblioteket kan erbjuda är Boka bibliotekarie, som oftast innebär vägledning på 1-1,5 timme i samband med akademiskt skrivande och handlar mest om att söka, finna, värdera och referera, men även om referensers funktion i texten och gränsdragningen mellan plagiat och referat. Det kan också handla om andra svårigheter kring det akademiska skrivandet. Studenterna får tips om bra böcker om t.ex. skrivande av ett examensarbete eller om metodval. Biblioteket kan även bistå i samband med sökning. Studenternas uppgifter är inte alltid utformade så att sökningen är lätt genomförbar. Det är viktigt att läraren ställer krav på att sökningen redovisas så att information inte inhämtats via Google. Lärare vid MDH behöver ges tydligare svar på frågan om vem de kan vända sig till för stöd i sin lärargärning angående läs-och skrivstöd.

Förslag till samverkansområden och insatser

En tydlig plan för respektive program där kraven höjs successivt är önskvärt. Progressionen bör hållas levande och biblioteket finnas med inte endast den första terminen och i samband med examensarbete utan även i mellantiden. Om möjligt vill bibliotekarierna komma in i ett tidigt skede av formuleringen av en uppgift så att de kan se att den kan fungera ur sökningssynpunkt. Viktigt är också att lärare i olika ämnen förmedlar till studenterna att skrivande och informationssökande utgör centrala delar i studierna. Samverkan på alla nivåer, t.ex. med programansvarig och kurslärare, är önskvärd. Många söker stöd på grund av dyslexi eller annan funktionsnedsättning. MDH bör erbjuda tekniska hjälpmedel i högre grad än idag. Och alla studenter bör ges information om möjligheten till stöd för studenter med dyslexi, samt att MDH köper licenser för alla användare, inte bara för dem med intyg.

De studenter som har problem med svenska eller engelska har en svår situation och det finns ett stort behov av stöd hos studenter som har ett annat förstaspråk än svenska. Skrivstöd med avseende på språk bör, enligt bibliotekarierna, finnas att hänvisa till, exempelvis bokning/drop-in som bemannas av olika kompetenser för att kunna möta den hjälp studenter i behov av stöd söker. Många studenter märker sitt behov först efter en eller två terminer. Samverkan kan ske på så sätt att erbjudandet av tjänster ordnas av t.ex. CeSAM som sedan engagerar kompetenser från t.ex. UKK, IDT, Studentcentrum och biblioteket.

En rad ytterligare förslag till samverkan ges och de omfattar bland annat deltagande vid handledarträffar ute på akademierna och i möten med programsamordnare så att biblioteksdelen kring källkritik och refererande kommer in tidigt i programmen, undervisning i källkritik och värdering av källor.

Sammanfattningsvis: Biblioteket kan bistå med kunskap om allt som rör källor, men inte om språkfrågor. Söka, sortera, värdera och använda information är bibliotekets kompetensområde. Samverkan sker nu sporadiskt och mera av system och struktur önskas.

4.3 Synpunkter från studievägledare

Synpunkter från studievägledare vid MDH:s akademier har inhämtats via skriftliga svar på utsända frågor.

Flera av studievägledarna har mött några studenter per termin som har svårt med akademiskt skrivande och det har främst gällt studenter med annat ursprung än svenskt och studenter med funktionsnedsättning. Studievägledarna träffar inte alla studenter men uppskattningsvis är det omkring 30 av 100 studenter som har dessa problem. Inom humaniora, där man t.ex. inom kandidatprogrammet ska bli professionell inom språkområdet, är nivån hög och eventuella språkliga svårigheter blir tydliga. En del studenter väljer då att avbryta studierna. En annan orsak till avbrott kan vara att studierna är mer teoretiska än man tänkt sig. Det har också förekommit att studenter på ett ingenjörsprogram hoppat av i ett tidigt skede då de

inte godkänts på första inlämningsuppgiften bland annat på grund av dålig språkbehandling (se vidare avsnitt 4.4).

Studievägledare vid IDT har i mejlsvar till presumtiva studenter börjat lägga till följande text när hen i deras frågor ser att språket inte fungerar:

Jag vill också uppmärksamma dig på att lyckade högskolestudier förutsätter att man kan skriva och uttrycka sig på ett sätt så lärare och framtida arbetsgivare enkelt förstår vad man menar. Som student skriver man många rapporter om projekt som man genomför och som är en del av kursernas examination, och på en arbetsplats där man jobbar tillsammans i olika projekt är det oerhört viktigt att man kan dokumentera sitt arbete så kollegor kan ta över material och jobba vidare utifrån det. Så om det finns kurser där du kan träna på ditt skrivande vore det toppen som förberedelse inför dina kommande högskolestudier.

Att studenter avbryter studier beror ofta på flera olika faktorer, där problem med akademiskt skrivande kan vara en del, enligt studievägledarna.

4.4 Synpunkter från lärare

Via intervjuer, främst i grupp, och via enkäter har vi insamlat synpunkter från lärare vid samtliga akademier.

Skrivande och skrivuppgifter

Lärarna delar in skrivandet i två kategorier: Det akademiska och det basala. De är överens om att de vill, och kan, ta ansvar för det akademiska men anser sig inte ha kunskapen att ta hand om den basala språkutvecklingen: "Vi vill ansvara för den akademiska skrivutvecklingen, inte den för-akademiska". Det framgår dock inte exakt vad som avses med det "akademiska", ofta pekar man mot en genretypisk undervisning men särskiljer den från den språkliga utvecklingen: "Vi lärare kan vara behjälpliga med det akademiska skrivandet, men språkligt stöd bör MDH stå för centralt".

Studenterna skriver olika texttyper såsom argumenterande, sammanställande, utredande samt referat. Skrivuppgifterna kan vara i form av salstentor, labbrapporter (med givna rubriker oftast, eller given struktur), fältstudierapporter, projektbeskrivningar, projektplaner, handlingsplaner, kandidat- och masteruppsatser samt hemtentamina. Vanligt är att studenterna "kopierar" varandras struktur, vilket är tillåtet. Större rapporter skrivs ofta i grupp. Responsgivning kan ske i studentgrupper. Gemensamt för olika program tycks vara att studenterna oftast inte skriver några längre texter innan det är dags för uppsats/självständigt arbete. Mycket av skrivandet sker i grupp men individuellt skriver studenterna exempelvis hemtentamina, salstentor, PM-uppgifter, seminarieuppgifter och examensarbete. I vissa program ingår någon form av individuellt skrivande i varje enskild kurs. Skrivandet är vanligtvis kopplat till examinerande moment i olika kurser, medan texter som inte är relaterade till examination (t.ex. reflektioner, dagbok/loggbok) sällan förekommer. Lärare anser dock att studenterna får för lite träning i

individuellt vetenskapligt skrivande. Vetenskapligt skrivande är viktigt som förberedelse för uppsatsskrivande.

Problem

Studenterna startar för sent med skrivuppgifter, enligt lärarna, och de ges inte heller uppgifter i tillräcklig utsträckning som kräver vetenskapligt skrivande såsom exempelvis rapport. I vissa ämnen utgörs det mesta skrivandet av reflekterande texter o.s.v., därför blir artikelgenren svår, liksom ett objektiva skrivande. Lärarna anser att de inte alltid är tydliga med sina förväntningar på textens utformning. Ett annat problem är att det inte finns någonstans dit man kan hänvisa studenter med svaga språkkunskaper för färdighetsträning.

Det framkommer tydligt att lärarna själva ser förbättringsmöjligheter i att göra studenterna mer uppmärksamma på skrivandets betydelse både för utbildningen som sådan och inför framtida arbete och i andra kontexter. De nämner också vikten av att redan tidigt i utbildningen identifiera de studenter som behöver hjälp samt se över hela utbildningar med avseende på språklig progression.

Lärarna pekar också på vikten av att studenterna tar eget ansvar för studierna. En viktig faktor är att studenterna *faktiskt* kommer på undervisningen och att de *faktiskt* tar del av och använder responsen till skrivuppgifterna, vilket inte alltid är fallet idag, enligt lärarna. En svårighet är att det inte är möjligt att göra enbart undervisande moment obligatoriska. En orsak till studenternas svårigheter, enligt lärarna, är att de läser för lite och inte vet hur en akademisk text ser ut. I exempelvis matematik läser de bara läroböcker under hela grundutbildningen, enligt den information vi fick, vilket inte ger tillräcklig insikt i hur akademisk text utformas.

Behov och förslag

Introduktionen till skrivandet behöver förbättras och tekniker presenteras som underlättar skrivandet, t.ex. dagboksskrivande kring studierna. Enkla övningar kan vara att klippa bort abstract från artikel och låta studenterna skriva ett eller läsa artikel i förväg för att sedan diskutera gemensamt och vetenskaplig struktur identifieras. En bedömningsmatris kan tydliggöra, liksom undervisning om en texttyp, t.ex. rapport, och analys av den, innan de skriver. Att studenterna faktiskt får öva på den textform som de förväntas kunna använda i examinationsuppgiften är viktigt. Studenttexter är utmärkt arbetsmaterial. Genom hela utbildningen bör finnas en röd tråd kring skrivande. Däremot anser inte lärarna att skilda krav på formalia mellan olika ämnen är särskilt problematiskt. Studenterna är, enligt lärarna, medvetna om att det är viktigt att kunna skriva bra.

Det behövs mer tid för varje lärare att ge respons/skrivstöd, vilket kan vara svårt i helfartskurser. Kamratrespons kan utvecklas. Det behövs även öppen/generell skrivsupport – och tydlig information till studenterna vilken hjälp de kan få.

Lärarna anser sig behöva lära mer om vetenskapligt skrivande, bedömningsmatriser och kamratrespons. Utrymme för pedagogiska samtal, erfarenhetsutbyte och goda exempel o.s.v. önskas. Kompetensutveckling om det skrivtekniska behövs.

Att MDH bör erbjuda ett individuellt språkligt stöd är lärarna överens om. De beskriver sig som "ämneslärare" och menar att de redan gör mer än vad som kanske är rimligt i förhållande till tid. De föreslår därför ett centralt ordnat stöd som kan se ut på flera olika sätt. Bland förslagen finns individuell skrivhjälp (på både svenska och engelska), akademibundet stöd, SI-liknande studentstöd, linjeföreningar (förekommer redan idag), preparandkurs samt workshops. Man ser ett ökat behov och anser det nödvändigt att utöka stödet för att MDH "ska leva upp till ett rykte om att examinera duktiga studenter".

Att andraspråksstudenter står inför extra stora utmaningar i sina studier nämns av lärarna och ibland väcks frågan hur vissa studenter kunnat få ett godkänt betyg i svenska/svenska som andraspråk på gymnasiet och därmed behörighet att studera vid högskola/universitet. Nedan ges ett exempel på en students svar på den första inlämningsuppgiften i introduktionskursen på ett av ingenjörsprogrammen, Inl4. Uppgiften, som är examinerande, gällde att beskriva sig själv i form av en enkel CV. Vissa uppgifter i citatet nedan har ändrats av anonymitetsskäl.

Personlig presentation (NN)

Personliga uppgifter

Jag heter NN och jag är 23 år gammal. Jag kom ifrån XX. Jag är XX. Jag kom Sverige i 27 feb 2007. Jag började FBk förberedelse klass för svenska i XX. Jag bor hos min mamma och pappa i XX. Jag åker tåg varje dag till Eskilstuna. Innan jag kom till Sverige var jag Etiopien därför att det låg Sveriges Ambassador.

Utbildningar

Jag började FBk förberedelse klass för svenska. Sedan började jag introduktion program sedan började jag gymnasiet. På gymnasiet gick jag industri program och läste Cad och CNC. Jag började på universitet 2012 MDH Västerås som basår och jag blev sjuk tenta tiden. Nu valde jag innovation och produktdesign i Eskilstuna.

Yrkeserfarenheter

Jag jobbade på XX i somras i 2011 och uppfinnande en maskin till dem. Maskinen rullar för etikett. Jag hade praktiserat med Momento i XX och Vrene Mekanist Verkstad VMV. Jag jobbade som taxi chaufför i 6 månader i Stockholm. Sedan ansökte Mdh för högskola ingenjören.

Personliga egenskaper

Kreativ och ambitiös är två av mina tydligaste karaktärsdrag. Jag arbetar ambitiöst med de uppgifterna, som jag tar på mig och att göra mitt bästa är En självklarhet. Jag hittar Alternativa lösningar. Jag är svag för svenska språket det betyder jag är inte duktigt på svenska.

Mål med utbildningen

Jag vill studera tre år Högskolan ingenjören sedan vill jag civilingenjören. Eller jobba om jag får jobb. Jag vill jobba som produkt utvecklare eller ledare.

Varför Mälardalens Högskola?

Jag har ett komps som gick skolan så han gjorde reklam på skolan. Han så det är bra det finns bra lärare.

Ansvarig lärare för CV-uppgiften ovan säger till studievägledare:

Erfarenhet över tid visar att endast 10-15 % blir godkända vid första försöket. Övriga studenter måste komplettera och blir godkända efter att texten gått fram och tillbaka ett antal gånger, och korrigerats till godkänt-nivå. Detta för att öka medvetenheten hos studenterna ang att det är viktigt att kunna uttrycka sig i skrift.

Studievägledaren refererar en annan lärare på ett ingenjörsprogram vid IDT:

Vid ett tillfälle, när the bottom verkligen was nådd, ringde han upp den gymnasieskola i Sörmland som utfärdat godkänt betyg i svenska för en elev och ifrågasatte hur detta var möjligt, med tanke på att hen nu som student på MDH inte kunde göra sig förstådd varken muntligt eller skriftligt. Rektorn menade att detta att godkänna gymnasieelever trots att de inte håller godkänt-nivå är en nationell företeelse och som "alla" gör för att få eleverna ur systemet/ok statistik osv. Man ger godtyckliga betyg, utan att åtgärda elevernas problem/svårigheter.

5 Befintliga former av skrivutvecklande stöd vid MDH

Det tidigare stödet för studenters skrivande benämndes skrivsupport och gavs i t.ex. en skrivarverkstad eller skrivstuga. Numera används benämningen *skrivstöd*.

Mälardalens högskola hade tidigare genom KLOK en skrivarverkstad dit studenterna hänvisades eller kom på eget initiativ. Efter att KLOK och PIL gick samman ändrade styrgruppen också inriktningen på det skrivstöd som högskolans studenter skulle erbjudas. Tonvikten kom alltmer att ligga på att samarbeta med program. Detta innebar att fler studenter hade möjlighet att ta del av det stöd som erbjöds men att den tidigare individuella handledningen i stort sett upphörde (den finns kvar i mån av tid men marknadsförs inte utåt).

Under året 2016 använde 13 program möjligheten att använda det stöd CeSAM erbjuder på olika vis. Vissa program har ett större samarbete där CeSAM är inne på flera delar av utbildningen medan andra bara har en föreläsning. Det gemensamma för dessa verksamheter är dock att de är kopplade till programmets ordinarie kursverksamhet och att de aktiviteter som CeSAM bidrar med utgår från denna. Bland dem kan nämnas folkhälsoprogrammet som termin 1 har två tillfällen med föreläsning/workshop/gemensam handledning, ett tillfälle med kamratgranskning och individuell respons av CeSAM. De vars skrivande inte är i paritet med förväntningarna erbjuds stöd i form av individuell handledning från CeSAM. CeSAM deltar sedan tillsammans med biblioteket på termin 3 där peer review-granskningar

fokuseras. Flera andra utbildningar har liknande insatser och ytterligare ett antal utbildningar har något mindre insatser där CeSAM föreläser, håller workshops och ger respons på gruppuppgifter som skapas under workshops. Ett fåtal program har enbart insatser i form av föreläsningar. För närvarande deltar program från UKK, IDT och HVV i olika insatser. Responsen från studenterna kring dessa verksamheter har varit övervägande positiv.

Då CeSAM har endast en person anställd för de ovan nämnda insatserna är det dessvärre svårt att utöka dessa ytterligare även om intresse finns. Detta har även lett till att möjligheterna till individuell handledning för studenter som inte ingår i dessa program är begränsade och sker i mån av tid (eller snarare trots avsaknad av tid) och två gånger per termin tillsammans med biblioteket (s.k. uppesittarkvällar). Studenter handleds via mejl, Skype, inspelad respons på MDH play samt via möten och det är 47 personer som under vårterminen 2017 har sökt hjälp trots att denna inte utannonseras någonstans. Dessa personer har alla erbjudits stöd men flera av dem (uppskattningsvis 1/5) har så stora problem med skrivandet att den tid som kan ges inte hjälper dem nämnvärt. Under höstterminen sker fler kontakter med studenter till följd av att CeSAMS uppdrag på program är mer frekventa under hösten och då kan alla p.g.a. tidsbrist inte heller få det stöd de söker. Sju studenter har sökt hjälp via bibliotekets uppesittarkvällar under samma tidsperiod.

Som jämförelse kan noteras att skrivsupporten under sin tid hade cirka 100 besök/termin. Eftersom skrivstöd inte annonseras någonstans eller har en fast verksamhet är det rimligt att anta att antalet studenter som egentligen är i behov av stöd är långt fler, vilket både lärare, bibliotekets personal och personal på STC intygar. När det gäller stödet till enskilda studenter är det svårt att veta i vilken omfattning det kan ges. Vissa studenter (och en del lärare) söker i första hand hjälp för att få en korrekturläsning, men någon sådan erbjuds inte och i överensstämmelse med många andra lärosäten ges enbart respons på delar av arbeten (cirka tre sidor) och högst två gånger per text (undantag görs dock om tid finns och studenten har ett mycket stort behov exempelvis p.g.a. annat modersmål, och därigenom bristande kunskaper i svenska, eller läs- och skrivproblematik). Dessa studenter tackar därför nej till det mer handledningsbetonade stödet där respons ges i utvecklande syfte.

Under åren 2014–2016 genomförde UKK en övergripande satsning på att förbättra kvalitén på det akademiska skrivandet genom att fortbilda samtliga lärare vid lärarprogrammen. Detta utmynnade i att programmen granskades med fokus på skrivprogression och att nya lärandemål med inriktning mot det akademiska skrivandet och förhållningssättet skrevs in i kursplanerna.

Under läsåret 17/18 kommer EST att satsa extra på stöd i skrivande för studenterna och därför kommer en språkpedagog att anställas på 50 procent under åtta månader. Syftet är i första hand att öka genomströmningen på de stora programmen som ekonomiprogrammet. På EST arbetar man också på byggingenjörsprogrammet med skrivprogressionsutveckling. De prövar att arbeta med skrivande på olika sätt under olika kurser till exempel genom utökad respons och kamratrespons. De väver dessutom in allmänna språkregler och liknande i den ordinarie undervisningen och har föreläsningar kring plagiat. Dessvärre deltar endast ett femtontal (av 70) studenter vid dessa aktiviteter, enligt ansvarig lärare.

6 Skrivutvecklande stöd vid andra svenska lärosäten

De flesta lärosäten i Sverige (och Norden) erbjuder olika typer av stöd till studenterna avseende akademiskt skrivande. Detta stöd organiseras olika beroende på lärosäte men de allra flesta erbjuder någon form av individuellt handledningsstöd och fler arbetar samtidigt med insatser riktade mot program och kurser.

Bland större insatser märks samarbetet mellan Blekinge tekniska högskola, Högskolan Kristianstad, Linnéuniversitetet och Umeå universitet som tillsammans skapat en webportal (www.skrivguiden.se) till stöd för studenternas skrivande. Vid Lunds universitet ges MOOC-kurs i akademiskt skrivande på både svenska och engelska. Dessa resurser är tillgängliga för samtliga Sveriges studenter och kan därmed ses som en högskolegemensam resurs. Detta gäller även till exempel KI:s frasbank som används i undervisningen även av lärare på MDH.

Ett annat sätt är att fokusera på lärarna och Malmö högskola har en högskolepedagogisk kurs med inriktning mot akademiskt skrivande där syftet är att lärarna ska "utveckla sin kunskap om villkoren för studenters skrivande i akademien och om olika möjligheter att stödja studenter i deras skrivande" (Kursplan HP606A).

7 Mål för föreslagen satsning

Det yttersta målet för den verksamhet som föreslås i handlingsplanen i kap. 8 är att studenterna ska få nödvändiga redskap för utveckling av skrivandet för att kunna genomföra sina studier. Målet utgår från det tidigare citerade rektorsbeslutet (se avsnitt 2.2) för CeSAM:s verksamhet:

Samtliga studenter vid MDH ska erbjudas stöd i studieteknik och akademiskt skrivande under hela sin utbildning i syfte att nå goda studieresultat som förberedelse för deras yrkeskarriär, öka deras möjlighet att uppnå en examen och att säkra en hög kvalitet på deras examensarbeten.

Målet är även att det för alla utbildningar ska finnas tydliga handlingsplaner för hur det akademiska skrivandet ska integreras i den ordinarie programverksamheten. Dessutom ska dessa planer följas upp och revideras. För att detta mål ska uppfyllas krävs att alla lärare får kompetensutveckling för att kunna tillgodose studenternas behov och stödja dem i deras skrivutveckling. I lärarnas högskolepedagogiska

verksamhet betraktas alla lärares ansvar för studenters skrivutveckling som en naturlig del.

8 Förslag till strategi och handlingsplan

I detta kapitel föreslår vi en strategi och handlingsplan som baseras på forskning och den väl grundade nulägesbeskrivning och de erfarenheter och åsikter från personal och studenter som vi inhämtat. Förslaget inbegriper ett brett spektrum av åtgärder för att möta studenters skiftande behov och ge dem redskap att utveckla sitt skrivande. Därmed får studenterna större möjligheter att lyckas i sina studier. Grundläggande i den föreslagna strategin är att *ett tydligt stöd ges tidigt*, d.v.s. under det första årets studier, vilket underlättar för såväl lärare som studenter och misslyckanden undviks. Även om fokus läggs på främst det första studieåret är det viktigt att möjligheter till fortsatt stöd ges då kraven i skrivandet ökar ju längre i utbildningen studenten kommer. För MDH generellt utgör högskolans stöttning av studenters språk- och skrivutveckling ett effektivt konkurrensmedel gentemot andra lärosäten.

Aktiviteter riktade till högskolan

Information på hemsidan ska vara synlig, lättillgänglig och uppdaterad. Behov finns av tydligare sökvägar på MDH:s hemsida för att hitta information för lärare och studenter om olika insatser för stöd och lärande.

Erforderliga medel för genomförande av handlingsplanen ska avsättas. Handlingsplanen ska utvärderas vid lämpliga tidpunkter

Aktiviteter riktade till lärare

Alla lärare bör få adekvat utbildning för att kunna tillgodose behovet av grundläggande akademisk skrivutveckling samt kunskap om hur detta kan ske inom deras ordinarie verksamhet. De bör därför erhålla tid för *kompetensutveckling* inom ramen för sin verksamhet. Detta kan initialt ske genom utbildning i lärarlaget men bör sedan ske inom ramen för den ordinarie högskolepedagogiska verksamheten och vara en obligatorisk del av de 15 hp högskolepedagogik som erfordras för samtliga läraranställda. För detta finns redan en färdig kursplan som med fördel kan användas (se bilaga 1). I denna kurs ingår också översyn av kursplaner inom program med avseende på skrivande och skrivutveckling så att en progression för skrivandet blir synlig för både studenter och lärare. Lärare bör också erbjudas stöd i handledningssituationer för att kunna handleda studenter ur ett språkligt perspektiv. Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att lärare i olika ämnen *inte* ska bli svensklärare, men däremot ska de få kunskaper om hur skrivande på ett medvetet

och genomtänkt sätt kan inkluderas i ämnesundervisningen så att studenternas skrivutveckling gynnas under hela utbildningstiden.

Arbetet på program och kurser bör ske i *samverkan* mellan lärare, bibliotek, CeSAM samt andra aktörer som kan gagna det skrivutvecklande arbetet. Det ska ske i anslutning till ordinarie kursverksamhet och anpassas till kontexten både vad gäller inriktning på skrivande och utformande av aktiviteter. Detta arbete ska också vara transparent så att det blir synligt för alla lärare som arbetar inom programmet och ska inte ske som enskilda insatser om vilka övriga medarbetare är omedvetna. Detta kan ske i form av workshops, föreläsningar, seminarier, handledning eller annan verksamhet som bestäms vara bäst lämpad utifrån den aktuella kontexten.

Arbetet med akademiskt skrivande på enskilda program bör med jämna mellanrum *följas upp, utvärderas och anpassas* utifrån de övriga verksamheterna inom programmet. Dessutom bör lärarlagen regelbundet få tid att diskutera aspekter av det akademiska skrivandet för att utveckla sin profession, känna stöd i kollegiet samt ges möjlighet att utveckla en mer likvärdig bedömning. I detta ingår även kontinuerlig *översyn och revidering av kursplaner* i syfte att verka stödjande för studentens skrivutveckling.

Aktiviteter riktade till studenter och presumtiva studenter

Studenter bör utöver det stöd som ges på programmen även ha tillgång till *skrivstöd i både svenska och engelska*. Vid sidan om svenska är engelska ett av högskolans utbildningsspråk och stöd bör därför kunna ges i båda språken. Att utöka möjligheten att skriva på engelska (och därmed ge stöd i det) är en viktig framtidsaspekt då det breddade deltagandet innefattar studenter av annan härkomst vars kompetens i engelska kan ge dem fördelar att delta i utbildningen på mer lika villkor. Det är dock viktigt att detta stöd INTE ersätter verksamheten på program utan så långt det är möjligt sker i dialog med lärare på akademierna. Detta stöd kan till exempel samordnas med biblioteket på olika sätt och kan ske som enskild handledning eller i form av olika gruppaktiviteter som responsgrupper, kurser, föreläsningar och seminarier. Dessutom kan med fördel verksamheter som lunchföreläsningar eller workshops anordnas i samarbete med STC.

Även presumtiva studenter bör *informeras* om vikten av att ta eget ansvar för sina studier, där det akademiska skrivandet utgör en stor och viktig del. I de olika kontakter MDH har med presumtiva studenter bör detta tydligt framgå, liksom information om det stöd de kan erhålla för skrivandet under utbildningen. Även samarbete med framtida arbetsgivare kan bidra till insikt om skrivandets betydelse inte endast under utbildningen utan också i arbetslivet.

Samordningsansvar

Ansvar för dessa verksamheter bör vila på *CeSAM* eftersom en central plats för att samordna stödet tillsammans med olika aktörer är nödvändig. För detta arbete bör

medel för fyra heltider (mot idag en) avsätts och dessa bör ha kompetens i svenska och utöver det gärna även i svenska som andraspråk eller engelska. Dessa pengar ska dock inte (som idag) tas från akademiernas anslag då satsningen samtidigt kräver att lärarresurser inte minskar.

Dessutom behöver medel för *forskning* tillsättas för att borga för en verksamhet som utvecklas i enlighet med de krav som ställs på övriga undervisande instanser inom högskoleväsendet. Detta för att säkerhetsställa att verksamheten uppfyller kraven på undervisning inom den högre utbildningen som evidens- och forskningsbaserad och att den kunskap som erhålls av dem som arbetar holistiskt och högskoleövergripande med det akademiska skrivandet tillvaratas. Det skulle också innebära att Mälardalens högskola på sikt skulle kunna bli konkurrenskraftig i ett, idag, starkt eftersatt forskningsfält.

CeSAM ansvarar ytterst för stöd till lärare och studenter, samordning av verksamheter samt uppföljning och utvärdering.

9 Kostnader

I enlighet med vårt förslag till strategi och handlingsplan i kap. 8 har kostnader beräknats för:

- Kompetensutveckling av lärare vid samtliga avdelningar på akademierna HVV, IDT och EST. Lärare vid UKK har redan genomgått sådan kompetensutveckling men en uppföljning av den bör genomföras.
 - Total timåtgång för ledning och genomförande av kursen: 1620 tim. fördelade över tre år
 - Tid för deltagande i kursen förutsätts ges inom ramen för ordinarie högskolepedagogisk verksamhet.
- Fyra heltidstjänster. Fiktiv kalkyl är gjord på tre adjunkter/språkpedagog och en lektor.

Den totala kostnaden beräknas uppgå till **5 098 955 kronor**. Medel för utvärdering av den föreslagna verksamheten är inte inkluderade i kalkylen. Se bilaga 2 för mer information om beräkning av kostnaderna.

Referenser

Alhassan, L. & Wood, D. (2015). The effectiveness of focused instruction of formulaic sequences in augmenting L2 learners' academic writing skills: A quantitative research study. *Journal of English for Academic Purposes*, 17. S. 51–62.

Blåsjö, M. & Strand, H. (2006). Studenternas examensarbeten. I *Textvård*. Svenska språknämnden.

Breeze, R. (2012). *Rethinking academic writing pedagogy for the European university*. Utrecht Studies in Language and Communication. Amsterdam: Editions Rodopi.

Chanock, K. (2017). Learning Specialists Working with Faculty to Embed Development of Academic Literacies in Disciplinary Subjects. I Plane, S., Bazerman, C., Rondelli, F. m.fl, 2017. *Research on writing: Multiple perspectives*. Centre de Recherche sur les Mediations, Metz, France: The WAC Clearinghouse, Fort Collins, Colorado. S. 243–262.

De Silva, R. (2015). Writing Strategy Instruction: Its Impact on Writing in a Second Language for Academic Purposes. *Language Teaching Research*, 19(3). S. 301–323.

Dysthe, O. (2002). Professors as Mediators of Academic Text Cultures. An Interview Study With Advisors and Master's Degree Students in Three Disciplines in a Norwegian University. I *Written Communication*, Vol. 19 No. 4. S. 493–544.

Dysthe, O., Hertzberg, F. & Hoel, T Løkensgard (2002). *Skriva för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Eklund Heinonen, M & Sköldvall, K. (2015). Nu har vi ett gemensamt språk - om ämnesintegrerad undervisning i akademiskt skrivande. *Högre utbildning*, 5(2). S. 133–138.

Forsknings- och utbildningsstrategi 2017–2022 (2017). Mälardalens högskola.

Gibbons, P. (2009). *English learners, academic literacy, and thinking: Learning in the challenge zone*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Grabe, W. & Zhang, C. (2016). Reading-Writing Relationships in First and Second Language Academic Literacy Development. *Language Teaching*, 49(3). S. 339–355.

Hathaway, J. (2015). Developing that voice: Locating academic writing tuition in the mainstream of higher education. *Teaching in Higher Education*, 1-12.

Heggli, G. (2010). What factors influence students' writing development in Higher Education? A case study of students' own perceptions. I *Academic Writing from Bachelor to PhD. Interdisciplinary Conference at Solstrand Fjord Hotel. 7–8 Oct. 2010*. Poster Presentations. Department of Education. University of Bergen.

Hoppe, M. & Lindell, E. (2016) *AKO - Akademisk kommunikation*. Avslutande rapport (Högskolepedagogiskt projekt, Mälardalens högskola, opublicerat).

Högskoleförordning (1993:100). *Svensk författningssamling* 1993:100.

Högskolelag (1992:1434). *Svensk författningssamling* 1992:1434. Utbildningsdepartementet.

Lennartsson Hokkanen, I. (2016). *Organisation, attityder, lärandepotential. Ett skrivpedagogiskt samarbete mellan en akademisk utbildning och en språkverkstad*. Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen. Institutionen för svenska och flerspråkighet. Stockholms universitet.

Magnusson, J. (2010). Effekt av skrivstöd – ett pilotprojekt. I *Svenskans beskrivning 31. Förhandlingar vid trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning. Umeå den 30–31 maj 2010*. Utg. av Edlund, A-C. & Mellenius, I. Umeå universitet. Umeå. S. 242–251.

Malmström, M. (2017). *Synen på skrivande: Föreställningar om skrivande i mediedebatter och gymnasieskolans läroplaner*. Lund: Lunds universitet.

Nguyen, H.T., Benken B.M., Hakim-Butt, K. & Gomez Zweip, S. (2013). Teaching and Learning Education. Enhancing Faculty's Preparation of Prospective Secondary Teacher Candidates for Instruction English

Language Learner. *International Journal of Teaching and Learning in Higher education*, 25(3). S. 305–315.

Norberg Brorsson, B. & Ekberg, K. (2012). *Uppsatshandledning och skrivutveckling i högre utbildning – Om det självständiga arbetet och skrivande i alla ämnen*. Stockholm: Liber.

Percy, A. (2014). Re-integrating academic development and academic language and learning: A call to reason. *Higher Education Research and Development*.
<http://dx.doi.org/10.1080/07294360.2014.911254>

Rogers, P. (2008). *The Development of Writers and Writing Abilities: A Longitudinal Study Across and Beyond the College Span*. Santa Barbara: University of California.

Short, D. (2006). Teaching and Learning Content Through a Second Language. I Lindberg, I. & Sandwall, K. (red.), *Språket och kunskapen – att lära på sitt andraspråk i skola och högskola*. Rapport från nordisk konferens den 7–8 oktober 2005 i Göteborg. ROSA 7. Göteborgs universitet. Institutet för svenska som andraspråk. S. 71–91.

Universitets- och högskolerådet (2016). *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper? En redovisning av regeringsuppdraget att kartlägga och analysera lärosätenas arbete med breddad rekrytering och breddat deltagande*.

Universitets- och högskolerådet (2017). *Utbildning går i arv. Inställning till högre utbildning bland svenska folket*. Rapport 2017:3.

Universitets- och kanslersämbetet (2017). Utvärdering.

Urank (2015). Rankning av Sveriges universitet och högskolor.

Utbildningsdepartementet (2017). *Brett deltagande i högskoleutbildning*. Promemoria. Regeringskansliet.

Verksamhetsmål, uppdrag och budget (2017). Mälardalens högskola.

Verksamhetsplan för Akademin för Ekonomi, samhälle och teknik (2017). Mälardalens högskola.

Verksamhetsplan för Akademin för Utbildning, kommunikation och kultur (2017). Mälardalens högskola.

Årsredovisning 2016. Mälardalens högskola.

Kursplan

Kurs i skrivprogression för lärarutbildare i grund- och ämneslärarprogrammen

Giltig från: VT15

Akademi: UKK

Syfte

Kursens syfte är att utveckla och fördjupa lärarutbildares kunskaper inom området skrivprogression. Utgångspunkter i kursen är teoretiska perspektiv på, liksom strategier för att utveckla studenters akademiska skrivande. Kursen ger goda möjligheter till kursutveckling.

Lärandemål

Efter avslutad kurs förväntas lärarutbildaren kunna

- beskriva perspektiv på progression i akademiskt skrivande
- diskutera kännetecknen för akademiskt skrivande och den vetenskapliga genren
- resonera kring teori och praktik i relation till utbildning, akademiskt förhållningssätt och profession
- organisera och genomföra övningar kring skrivprogression och respons i egen undervisning samt muntligt resonera kring erfarenheterna av detta
- kritiskt granska och diskutera bedömningsgrunder för akademiskt skrivande
- kritiskt granska befintliga kursplaner med avseende på utveckling av akademiskt skrivande

Innehåll

- Vardagsspråk, vetenskapligt språk och multimodalitet
- Den vetenskapliga genren: argumentation, kritiskt förhållningssätt, formalia och struktur
- Strategier för skrivprogression
- Olika former av respons
- Kriterier för bedömning och betygsättning
- Praktiskt arbete med kursutveckling

Undervisning

I kursen används varierande arbetsformer och arbetssätt: Miniföreläsningar, diskussioner, grupparbeten och erfarenhetsutbyte. Blackboard används som didaktiskt redskap i kursen.

Betyg

Kursen är inte poänggivande, examination förekommer inte.

Litteratur

Archer, A. (2010). Multimodal texts in Higher Education and the implications for writing pedagogy. *English in Education*. Vol. 44 No. 3, 2010. S. 201–213.

Dysthe, O., Hertzberg, F. & Løkenstgard Hoel, T. (2011). *Skriva för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Lindberg, I. (2009). I det nya mångspråkiga Sverige. *Utbildning & Demokrati*. Vol. 18, nr 2, 2009. S. 9–37.

Bilaga 2 Kalkyl

		Lönekostnad inkl Lkp					Lönekostnad inkl Lkp och OH		
	Månadslö n	inkl lkp 50,00%	årsarbetid	S:a	Antal timmar	MDH OH*	UKK OH	Lokaler	Summa
Adjunkt	37 000	55 500	1700	392	666 000	186 480	93 240	46 620	992 340
Adjunkt	37 000	55 500	1700	392	666 000	186 480	93 240	46 620	992 340
Lektor	41 000	61 500	1700	434	738 000	206 640	103 320	51 660	1 099 620
Språkpedagog	37 000	55 500	1700	392	666 000	186 480	93 240	46 620	992 340
TOTALT 4 heltidstjänster					2 736 000				4 076 640
Lärartimmar	40 000	60 000	1700	424	686 118	192 113	96 056	48 028	1 022 315
					Lönekostnad inkl Lkp				Lönekostnad inkl Lkp och OH
Totalt 4 heltidstjänster samt 1620 lärartimmar					3 422 118				5 098 955